

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 3 juli 2009

Mål nr

B 1867-09

KLAGANDE

YA

Ombud och offentlig försvarare: Advokat PL

MOTPARTER

1. Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

2. Sekretessbelagda uppgifter

Ombud och målsägandebiträde: Advokat PG

SAKEN

Våldtäkt m.m.

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten för Västra Sveriges dom den 3 april 2009 i mål B 1533-09

DOMSLUT

Med ändring av hovrättens dom ogillar Högsta domstolen åtalet och målsägandens skadeståndstalan samt befriar YA från skyldighet att betala avgift enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond.

För försvaret av YA i Högsta domstolen tillerkänns PL ersättning av allmänna medel med, rätt räknat, trettioniotusenethundranittiofem (39 195) kr, varav 21 735 kr för arbete, 12 053 kr för tidsspillan och 5 407 kr för utlägg. Denna kostnad skall stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 7 839 kr.

För biträde åt målsäganden i Högsta domstolen tillerkänns PG ersättning av allmänna medel med, rätt räknat, trettiotretusensexhundrafemtiosju (33 657) kr, varav 26 220 kr för arbete, 5 586 kr för tidsspillan och 1 851 kr för utlägg. Denna kostnad skall stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 6 731 kr.

Vad hovrätten har förordnat om sekretess skall bestå.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

YA har yrkat att åtalet skall ogillas i dess helhet samt att han befrias från skyldigheten att utge skadestånd och avgift till brottsofferfonden.

Riksåklagaren och målsäganden, som biträtt åtalet, har bestritt ändring.

DOMSKÄL

Parterna har i Högsta domstolen åberopat samma bevisning som vid tingsrätten och i hovrätten. Videoinspelningar av förhören vid tingsrätten har spelats upp vid huvudförhandlingen i Högsta domstolen. Ljudinspelningen av målsägandens samtal med SOS Alarm har spelats upp.

Av YAs och målsägandens i dessa delar överensstämmande berättelser framgår att de gemensamt anlände till vittnet AMs enrumslägenhet den aktuella natten, att AM då låg och sov i den säng som stod i rummet samt att YA och målsäganden hade samlag i lägenhetens duschrum och därefter – sedan AM på YAs begäran lämnat lägenheten – i sängen. Under samvaron förekom enligt bådas berättelser också de ytterligare sexuella handlingar som åklagaren påstått.

Enligt YA var han och målsäganden överens om att ha sexuellt umgänge med varandra medan YA enligt målsäganden tilltvingade sig det sexuella umgänget genom våld och hot främst på det sättet att YA höll en hand över hennes mun samtidigt som han höll en bordskniv mot hennes hals. Åklagarens ansvarspåstående grundar sig på målsägandens uppgifter.

För en fällande dom i ett mål om sexualbrott krävs liksom i brottmål i övrigt att domstolen genom den utredning som förebringats i målet finner det ha blivit ställt utom rimligt tvivel att den tilltalade har gjort sig skyldig till vad som lagts honom till last. Det är således inte tillräckligt att målsägandens berättelse är mer trovärdig än den tilltalades. Ett åtal är i mål om sexualbrott lika lite som i något annat sammanhang styrkt genom att målsägandens och

den tilltalades utsagor vägs mot varandra och målsägandens därvid bedöms väga tyngre. (Jfr bl.a. NJA 1992 s. 446.)

Vid påstådd brottslighet av förevarande slag saknas ofta direkta vittnesiakttagelser och teknisk bevisning till stöd för åtalet. Det hindrar inte att bevisningen ändå kan befinnas tillräcklig för en fällande dom. En huvuduppgift i sådana mål är att bedöma trovärdigheten av målsägandens utsaga. En alltigenom trovärdig utsaga från målsäganden kan i förening med vad som i övrigt har framkommit i målet – t.ex. om målsägandens beteende efter händelsen – vara tillräcklig för en fällande dom. (Jfr bl.a. NJA 1991 s. 83 och NJA 2005 s. 712.) Det är dock ett rimligt krav att målsägandens berättelse till den del det är praktiskt möjligt blivit kontrollerad under förundersökningen, låt vara att brister i det avseendet inte utan vidare behöver leda till bedömningen att åtalet inte har blivit styrkt.

Med hänsyn till påståendets centrala betydelse för åklagarens talan är den avgörande frågan i målet om det sexuella umgänget framtvings under knivhot.

Målsägandens berättelse om händelseförloppet är utförlig, levande och detaljerad och framstår till övervägande delar som sammanhängande och följdriktig. Detta gäller emellertid inte fullt ut i fråga om uppgifterna om hur YA hotade henne med kniv. Berättelsen om hur YA höll en kniv med den tandade delen hårt tryckt mot hennes hals i duschrummet är svårförenlig med vad hon i övrigt berättat om händelseförloppet där. Berättelsen innehåller även andra inslag som är mindre väl förenliga med uppgiften att det sexuella umgänget ägde rum under knivhot, t.ex. att YA, vid ett tillfälle

under samlaget närmast bad om ursäkt liksom att han kramade och kysste henne när hon skulle lämna lägenheten.

Att målsäganden lämnade uppgiften om att hon under knivhot utsatts för en våldtäkt till SOS Alarm redan ett par minuter efter det att hon lämnat lägenheten och att hon under samtalet lät mycket rädd och förtvivlad ger stöd åt hennes berättelse liksom vittnesmålet om hennes tillstånd och reaktioner från den polis som tog hand om henne och höll det inledande förhöret på polisstationen.

Emellertid vinner uppgiften om knivhotet inte något stöd av övrig utredning i målet. Med hänsyn till målsägandens uppgifter om knivhot var det naturligt att vid brottsutredningen utgå från att den kniv som kommit till användning var den kniv som polismännen fann liggande framme på ett bord i rummet när de anlände till lägenheten en kort stund efter det att målsäganden gått därifrån. Målsäganden har också förklarat att den kniven är likadan som den med vilken hon blev hotad. Vid analys av denna kniv har DNA-spår påträffats, dock varken från målsäganden eller YA, vilket medför att det måste anses osannolikt att denna kniv använts i samband med det aktuella händelseförloppet. Det fanns en annan likadan bordskniv i ett köksskåp i lägenheten. Denna kniv har emellertid inte blivit föremål för någon undersökning.

Inte heller ger rättsintyget stöd för målsägandens berättelse om att kniven hållits mot hennes hals; enligt intyget fanns inga säkra synliga tecken på yttre våld på halsen.

YA har utöver sin egen utsaga som motbevisning åberopat vittnesförhör med AM. Målsägandens berättelse är inte förenlig med de uppgifter som denne har lämnat. AM var visserligen inte åsyna vittne till det sexuella umgänget men befann sig i sängen som stod vid väggen till duschrummet under den del av händelseförloppet som utspelade sig där och han har sagt sig ha sett YA och målsäganden tillsammans i rummet innan han på YAs begäran lämnade lägenheten, något som överensstämmer med dennes berättelse. Enligt AM är det otänkbart att målsäganden varit utsatt för våld eller hot.

AMs uppgifter får bedömas med stor försiktighet bl.a. med hänsyn till att han är nära vän till YA och att de hade talat om händelsen sedan målsäganden lämnat lägenheten. Vid värderingen av utsagan måste dock vägas in att YA greps endast en helt kort stund därefter och har varit underkastad restriktioner som anhållen och häktad fram till huvudförhandlingen i tingsrätten. Det finns också anledning att nämna att det av målsägandens berättelse framgår att hon inte betraktade AM som på något sätt medverkande till eller införstådd med det övergrepp som hon har berättat om men att hon ändå inte påkallade hjälp från dennes sida.

En samlad bedömning av vad som sålunda förekommit leder till att det finns starka skäl som talar för att målsäganden blivit utsatt för ett sexuellt övergrepp av det slag som hon har berättat om. Det förhållandet att det finns tveksamheter kring hennes uppgifter om knivhotet och att den tekniska utredningen inte kunnat belägga detta hot utan i någon mån talar i motsatt riktning i förening med att AMs vittnesuppgifter inte kan lämnas helt utan avseende medför ändå att det inte kan anses vara ställt utom rimligt tvivel att YA tilltvingat sig samlag genom knivhot på det sätt som åklagaren påstått. Med denna utgångspunkt får det anses så oklart vad som inträffat i

lägenheten att inte heller det som åklagaren i övrigt har lagt YA till last kan bilda underlag för en fällande dom för våldtäkt. Åtalet och målsägandens skadeståndstalan skall därför ogillas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Dag Victor, Ella Nyström, Kerstin Calissendorff och Lena Moore (referent)
Föredragande revisionssekreterare: Ulrika Berg